

ENERGIA ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Odnawialne źródła energii (energia wiatrowa, słoneczna, hydroelektryczna, energia oceanów, energia geotermalna, biomasa i biopaliwa) stanowią alternatywę dla paliw kopalnych i przyczyniają się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zróżnicowania dostaw energii i zmniejszenia zależności od niepewnych i niestabilnych rynków paliw kopalnych, zwłaszcza ropy i gazu. Unijne prawodawstwo dotyczące promowania odnawialnych źródeł energii znacznie ewoluowało w ostatnich latach. Trwają też rozmowy na temat przyszłych ram polityki na okres po 2030 r.

PODSTAWA PRAWNA I CELE

Artykuł 194 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej: Celem polityki energetycznej UE jest promowanie rozwoju nowych i odnawialnych form energii, aby lepiej dostosować cele w zakresie zmiany klimatu do nowej struktury rynku i lepiej je w tej strukturze uwzględnić.

OSIĄGNIĘCIA

A. Pierwsze kroki

Po przyjęciu w 1997 r. białej księgi w sprawie odnawialnych źródeł energii ([COM\(1997\)0599](#)) UE wyznaczyła sobie cel, zgodnie z którym do 2010 r. ze źródeł tych miało pochodzić 12 % użytkowanej energii ogółem i miały one zaspokajać 22,1 % zapotrzebowania na energię elektryczną; orientacyjne cele dla poszczególnych państw członkowskich zapisano w dyrektywie 2001/77/WE. Brak postępów w osiąganiu celów na 2010 r. skłonił UE do przyjęcia obszerniejszych ram prawnych.

B. Dyrektywa w sprawie odnawialnych źródeł energii

W obowiązującej dyrektywie w sprawie odnawialnych źródeł energii przyjętej w dniu 23 kwietnia 2009 r. w procedurze współdecyzji (dyrektywa 2009/28/WE uchylająca dyrektywy 2001/77/WE i 2003/30/WE) ustanowiono, że do 2020 r. 20 % łącznego zużycia energii w UE musi obowiązkowo pochodzić ze źródeł odnawialnych. Ponadto w sektorze transportu wszystkie państwa członkowskie są zobowiązane osiągnąć do 2020 r. dziesięcioprocentowy udział paliw ze źródeł odnawialnych. W dyrektywie określono także różne mechanizmy, które państwa członkowskie mogą stosować, by osiągnąć wyznaczone cele (systemy wsparcia, gwarancje pochodzenia, wspólne projekty, współpraca między państwami członkowskimi a państwami trzecimi), oraz kryteria zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do biopaliw.

Zapisano w niej krajowe cele w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych dla poszczególnych państw, z uwzględnieniem ich punktu wyjścia i ogólnego potencjału odnawialnych źródeł energii. Cele te wynoszą od zaledwie 10 % dla Malty do aż 49 % dla Szwecji. Państwa UE określają w [krajowych planach działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych](#), jak zamierzają osiągnąć swoje cele, i opracowują ogólny plan działań w dziedzinie polityki źródeł odnawialnych. Postępy w osiąganiu celów krajowych mierzy się co dwa lata, kiedy państwa UE publikują krajowe [sprawozdania z postępów](#) w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych.

C. Przyszłe działania

W komunikacie z dnia 6 czerwca 2012 r. zatytułowanym „Energia odnawialna: ważny uczestnik europejskiego rynku energii” ([COM\(2012\)0271](#)) Komisja wskazała obszary, w których do 2020 r. należy dołożyć większych starań, by produkcja energii ze źródeł odnawialnych w UE nadal rosła do roku 2030 r. i w latach kolejnych. W listopadzie 2013 r. Komisja przedstawiła dalsze wytyczne dotyczące systemów wsparcia energii ze źródeł odnawialnych oraz wykorzystania mechanizmów współpracy, aby jak najmniejszym kosztem osiągnąć cele w zakresie energii ze źródeł odnawialnych ([COM\(2013\)7243](#)). Zapowiedziała całościowy przegląd dotacji, jakie państwa członkowskie mogą przyznawać w sektorze energii ze źródeł odnawialnych, przy czym przetargi, gwarantowane premie i zobowiązania w ramach kontyngentu potraktowała preferencyjnie w stosunku do powszechnie stosowanego systemu taryf gwarantowanych. Kolejny etap w kształtowaniu nowych ram systemów wsparcia energii ze źródeł odnawialnych to „Wytyczne w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska i cele związane z energią w latach 2014-2020” ([2014/C 200/01](#)).

UE rozpoczęła przygotowania do okresu po roku 2020, aby z odpowiednim wyprzedzeniem jasno określić politykę wobec inwestorów po 2020 r. Odnawialne źródła energii stanowią kluczowy element długoterminowej strategii Komisji przedstawionej w planie działania w zakresie energii do roku 2050 ([COM\(2011\)0885](#)). Scenariusze obniżania emisyjności sektora energii przedstawione w planie działania wskazują, że do 2030 r. udział energii ze źródeł odnawialnych powinien wynieść co najmniej 30 %. W planie działania zasugerowano jednak również, że wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych zwolni po 2020 r., o ile nie zostaną podjęte dodatkowe działania w tym sektorze. Po opublikowaniu w marcu 2013 r. zielonej księgi zatytułowanej „Ramy polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030” ([COM\(2013\)0169](#)) w komunikacie z dnia 22 stycznia 2014 r., zatytułowanym „Ramy polityczne na okres 2020-2030 dotyczące klimatu i energii” ([COM\(2014\)0015](#)) Komisja zaproponowała, by nie przedłużać na okres po 2020 r. obowiązywania wiążących krajowych celów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych. Obowiązkowy cel – udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym zużyciu energii na poziomie 27 % – przewidziany jest tylko na szczeblu unijnym. Komisja spodziewa się, że wzrost w sektorze energii pobudzą wiążące krajowe cele w zakresie emisji gazów cieplarnianych. Ta zmiana kierunku stała się przedmiotem ożywionych dyskusji z Radą i Parlamentem.

W dniu 30 listopada 2016 r. Komisja opublikowała pakiet ustawodawczy zatytułowany „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” ([COM\(2016\)0860](#)) jako element szerszej strategii unii energetycznej ([COM\(2015\)0080](#)). Obejmuje on wniosek

dotyczący przekształcenia dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (przekształcenie 2016/0382), mający uczynić UE światowym liderem w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych i zapewnić osiągnięcie do roku 2030 celu zagwarantowania co najmniej 27 % udziału energii ze źródeł odnawialnych w łącznym zużyciu energii w UE. Wniosek Komisji dotyczący nowej dyrektywy promuje także wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych i przewiduje sześć różnych obszarów działalności:

- dalsze rozwijanie źródeł odnawialnych w sektorze energii elektrycznej,
- wprowadzanie energii odnawialnych do sektora ciepłowniczego i chłodniczego,
- obniżenie emisyjności oraz dywersyfikacja sektora transportu (przy czym cel na 2030 r. dotyczący udziału energii ze źródeł odnawialnych kształtuje się na poziomie co najmniej 14 % całkowitego zużycia energii w sektorze transportu),
- wzmocnienie pozycji klientów i informowanie ich,
- wzmocnienie unijnych kryteriów zrównoważonego rozwoju w dziedzinie bioenergii,
- zapewnienie terminowego osiągnięcia wiążącego celu na szczeblu UE w oszczędny sposób.

Wniosek dotyczący przekształcenia dyrektywy w sprawie promowania odnawialnych źródeł energii, zmieniony przez Komisję Przemysłu, Badań Naukowych i Energii oraz Komisję Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności, został tymczasowo uzgodniony w 14 czerwca 2018 r. Na mocy porozumienia wyznaczono wiążący cel UE w zakresie odnawialnych źródeł energii na poziomie 32 % do 2030 r. W sektorze transportu wyznaczono cel udziału odnawialnych źródeł energii w wysokości 14 %, przy czym udział zaawansowanych biopaliw i biogazu wynosi 3,5 % (1 % do 2025 r.). Ponadto w ramach systemu certyfikacji wprowadzono ograniczenie udziału biopaliw pierwszej generacji w transporcie drogowym i kolejowym na poziomie 7 % oraz plany stopniowego wycofania oleju palmowego (i innych biopaliw z roślin spożywczych, które zwiększają emisje CO₂) do 2030 r. Wzmocniono prawa konsumentów do konsumpcji własnej energii ze źródeł odnawialnych, wprowadzono zasadę „efektywność energetyczna przede wszystkim” jako zasadę wiodącą oraz wyznaczono orientacyjny roczny wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w sektorze ogrzewania i chłodzenia na poziomie 1,3 %. Parlament Europejski i Rada formalnie przyjęły tekst w grudniu 2018 r.

D. Polityka wsparcia

Dostosowanie infrastruktury elektroenergetycznej do wprowadzenia odnawialnych źródeł energii na dużą skalę należy do głównych celów strategii unii energetycznej (zob. również [2.4.7](#) – Polityka energetyczna), a dalsze wsparcie zapewnia w tej dziedzinie plan działania w zakresie energii do roku 2050 i pakiet dotyczący infrastruktury energetycznej (zob. również [2.1.9](#) – Wewnętrzny rynek energii). Wspieranie i rozwój odnawialnych technologii nowej generacji to również kluczowe elementy europejskiego strategicznego planu w dziedzinie technologii energetycznych, zwanego planem EPSTE (zob. również [2.4.7](#) – Polityka energetyczna).

E. Kwestie dotyczące zasobów

1. Biomasa i biopaliwa

W odniesieniu do biopaliw UE ma obecnie dwa cele, a mianowicie zapewnienie 10 % udziału paliw pochodzących z odnawialnych źródeł energii w paliwach transportowych do 2020 r. (dyrektywa w sprawie odnawialnych źródeł energii (2009/28/WE)) oraz zobowiązanie dostawców paliw do zmniejszenia intensywności emisji gazów cieplarnianych z paliw o 6 % do 2020 r. (dyrektywa dotycząca jakości paliw (2009/30/WE)). W komunikacie z dnia 22 stycznia 2014 r. zatytułowanym „Ramy polityczne na okres 2020-2030 dotyczące klimatu i energii” ([COM\(2014\)0015](#)) Komisja zaproponowała odstępianie od tych dwóch celów po 2020 r. Zmiana ta wynika z faktu, że brak jest pewności co do tego, jak minimalizować wpływ emisji pośrednich wynikających ze zmiany użytkowania gruntów spowodowanej produkcją biopaliw.

W 2015 r. dokonano przeglądu dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii i dyrektywy dotyczącej jakości paliw, by uwzględnić i ograniczyć negatywny wpływ produkcji biopaliw na środowisko w wyniku pośredniej zmiany sposobu użytkowania gruntów i związanej z nią emisji gazów cieplarnianych^[1]. Według nowych przepisów udział energii z biopaliw wyprodukowanych z roślin zbożowych i innych roślin wysokoskrobiowych, roślin cukrowych i oleistych oraz roślin uprawianych przede wszystkim do celów energetycznych na użytkach rolnych jako uprawy główne nie powinien przekraczać 7 % końcowego zużycia energii w sektorze transportu w państwach członkowskich w 2020 r.

Po opublikowaniu w lutym 2010 r. niewiążących kryteriów dotyczących biomasy ([COM\(2010\)0011](#)) Komisja postanowiła dokonać przeglądu środków, aby ocenić, czy jej pierwotne zalecenia były skuteczne, oraz ustalić, czy w przyszłości konieczne będzie wprowadzenie obowiązkowych norm. Opublikowany w listopadzie 2016 r. przez Komisję wniosek dotyczący zmienionej [dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii](#) ([COM\(2016\)0767](#)) zawiera uaktualnione kryteria zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do biopaliw stosowanych w transporcie oraz biopłynów, a także stałych i gazowych paliw z biomasy stosowanych do produkcji ciepła i energii elektrycznej. We wniosku przewidziano wprowadzenie wiążącego celu cząstkowego na poziomie 3 % dla zaawansowanych biopaliw. Istniejący pułap dla biopaliw pierwszej generacji utrzymano na poziomie 7 %, a jednocześnie nałożono na dostawców paliw ogólnounijny obowiązek zapewnienia w dostawach określonego odsetka (6,8 %) paliw niskoemisyjnych i odnawialnych oraz rozszerzono zakres stosowania unijnych kryteriów zrównoważonego rozwoju na obszar bioenergii (aby objąć tym zakresem biomasę i biogaz wykorzystywane do ogrzewania i chłodzenia oraz do wytwarzania energii elektrycznej).

2. Morska energia wiatrowa i energia oceanów

W ramach drugiego strategicznego przeglądu sytuacji w energetyce przeprowadzonego w listopadzie 2008 r. Komisja opublikowała w dniu 13 listopada

[1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1513 z dnia 9 września 2015 r. zmieniająca dyrektywę 98/70/WE odnoszącą się do jakości benzyny i olejów napędowych oraz zmieniająca dyrektywę 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 239 z 15.9.2015, s. 1).

2008 r. komunikat zatytułowany „Morska energia wiatrowa: Działania niezbędne do realizacji celów polityki energetycznej w perspektywie roku 2020 i dalszej” ([COM\(2008\)0768](#)), mający na celu wspieranie rozwoju morskiej i przybrzeżnej energii wiatrowej w UE.

W dniu 20 stycznia 2014 r. Komisja przedstawiła plan działania na rzecz rozwoju wykorzystania energii oceanów, w tym energii fal i pływów, konwersji energii cieplnej oraz energii wytwarzanej w wyniku wykorzystania gradientu zasolenia wody (komunikat Komisji zatytułowany „Niebieska energia: Działania, które należy podjąć do roku 2020 i później w celu wykorzystania potencjału energetycznego europejskich mórz i oceanów” ([COM\(2014\)0008](#))).

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Parlament Europejski nieodmiennie opowiada się za korzystaniem z odnawialnych źródeł energii oraz podkreśla konieczność wyznaczenia obowiązkowych celów do 2020 r.^[2], a ostatnio do 2030 r. W lutym 2014 r. przyjął rezolucję^[3], w której krytycznie odniósł się do przedstawionych przez Komisję wniosków w sprawie ram polityki w zakresie klimatu i energii do 2030 r., uznając je za krótkowzroczne i pozbawione ambicji. Wezwał do ustalenia na szczeblu UE wiążącego udziału energii ze źródeł odnawialnych na poziomie 30 % łącznego zużycia energii – cel ten powinien zostać osiągnięty dzięki indywidualnym wiążącym celom krajowym – oraz do przedłużenia obowiązywania celów w zakresie paliw transportowych na okres po 2020 r.

Ponadto Parlament wzywał w przeszłości do stworzenia w perspektywie długoterminowej^[4] ogólnounijnego systemu zachęt do korzystania z odnawialnych źródeł energii oraz opowiadał się za wspieraniem technologii inteligentnych sieci^[5]. Parlament nieustannie zachęca również Komisję do przedstawienia ram prawnych dotyczących ogrzewania i chłodzenia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w celu zwiększenia udziału tych źródeł w produkcji energii.

Przyjmując dyrektywę w sprawie odnawialnych źródeł energii, Parlament usprawnił i doprecyzował niektóre mechanizmy, a jednocześnie wprowadził system gwarantujący lepsze zrównoważenie środowiskowe całej polityki. Parlament odegrał szczególnie ważną rolę w:

- określaniu warunków powiązanych z celem dotyczącym stosowania odnawialnych źródeł energii w paliwach transportowych – dzięki określeniu ilościowych i jakościowych kryteriów zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do biopaliw (zrównoważenie społeczne, prawa do użytkowania gruntów, wpływ na

[2] Rezolucja Parlamentu z dnia 29 września 2005 r. w sprawie udziału odnawialnej energii w UE oraz propozycji konkretnych działań (Dz.U. C 227 E z 21.9.2006, s. 599), z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie ogrzewania i chłodzenia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (Dz.U. C 290 E z 29.11.2006, s. 115), z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie strategii na rzecz biomasy i biopaliw (Dz.U. C 317 E z 23.12.2006, s. 890) oraz z dnia 25 września 2007 r. w sprawie mapy drogowej na rzecz energii odnawialnej w Europie (Dz.U. C 219 E z 28.8.2008, s. 82).

[3] Rezolucja Parlamentu z dnia 5 lutego 2014 r. w sprawie ram polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030 (Dz.U. C 93, 24.3.2017, s. 79).

[4] Rezolucja Parlamentu z dnia 25 listopada 2010 r. zatytułowana „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011-2020” (Dz.U. C 99 E z 3.4.2012, s. 64).

[5] Rezolucja Parlamentu z dnia 5 lipca 2011 r. w sprawie priorytetów w odniesieniu do infrastruktury energetycznej na 2020 r. i w dalszej perspektywie (Dz.U. C 33 E z 5.2.2013, s. 46).

bezpieczeństwo żywnościowe i ceny żywności itd.), a zwłaszcza dzięki wskazaniu problemów związanych z pośrednią zmianą użytkowania gruntów;

- zapewnieniu dostępu odnawialnych źródeł energii do infrastruktury sieci elektroenergetycznych;
- ograniczeniu znaczenia klauzuli dotyczącej przeglądu w 2014 r., aby uniknąć renegeacji wiążących celów.

W marcu 2013 r. Parlament poparł plan działania w zakresie energii do roku 2050^[6] i wezwał Komisję do jak najszybszego przedstawienia ram polityki do 2030 r. z uwzględnieniem pośrednich i końcowych celów w zakresie emisji gazów cieplarnianych, energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej. W rezolucji podkreślił w szczególności znaczenie stabilnych ram regulacyjnych sprzyjających inwestycjom w odnawialne źródła energii, potrzebę zastosowania bardziej europejskiego podejścia do polityki w dziedzinie energii odnawialnej przy pełnym wykorzystaniu istniejących rozwiązań w zakresie współpracy, a także szczególne znaczenie rozproszonego wytwarzania energii i mikrogeneracji. Parlament zwrócił się do Komisji o przedstawienie analizy i propozycji dotyczących zrównoważonego rozwoju odnawialnych źródeł energii w UE w sposób zapewniający ich większą wydajność.

W czerwcu 2016 r. Parlament przyjął rezolucję^[7] w sprawie sprawozdania z postępów w dziedzinie energii odnawialnej i wezwał Komisję, by przedstawiła ambitniejszy pakiet klimatyczno-energetyczny do 2030 r. i wyznaczyła wyższy unijny cel w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych, wynoszący co najmniej 30 % i wdrażany za pośrednictwem poszczególnych celów krajowych. Cele ustalone już na 2020 r. należy traktować jako minimum podczas przeglądu dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii. Dnia 17 stycznia 2018 r. Parlament zgodził się, że do 2030 r.^[8] co najmniej 35 % energii musi pochodzić ze źródeł odnawialnych, oraz poparł prawo do zwiększenia konsumpcji własnej.

W listopadzie 2016 r. Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący przekształcenia dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Na mocy porozumienia wyznaczono wiążący cel UE w zakresie odnawialnych źródeł energii na poziomie 32 % do 2030 r. Parlament Europejski i Rada formalnie przyjęły tekst w grudniu 2018 r. ([dyrektywa \(UE\) 2018/2001](#)). Państwa członkowskie muszą dokonać transpozycji tej zmienionej dyrektywy do prawa krajowego do dnia 30 czerwca 2021 r. Zmieniona dyrektywa wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2021 r.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

[6]Rezolucja Parlamentu z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie planu działania w zakresie energii do roku 2050 – przyszłość z energią (Dz.U. C 36 z 29.1.2016, s. 62).

[7]Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie sprawozdania z postępów w dziedzinie energii odnawialnej (Dz.U. C 91, 9.3.2018, s. 16).

[8]<http://www.europarl.europa.eu/news/pl/press-room/20180112IPR91629/poslowie-stawiaja-ambitne-cele-dla-czystszej-i-wydajniejszej-energii>

